

Rzeszów, 30.05.2022 r.

Dr hab. n. med. Przemysław Pacan, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego
Zakład Psychiatrii, Instytut Nauk Medycznych, Kolegium Nauk Medycznych
Uniwersytet Rzeszowski

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr pielęgniarstwa Doroty Blajerskiej

**temat „Ocena potrzeb pacjentów psychiatrycznych oddziałów dziennych z punktu
widzenia leczonych i personelu”**

Istotnym elementem opieki psychiatrycznej, poza dążeniem do uzyskania remisji bądź poprawy stanu psychicznego, powinno być definiowanie i ocenianie potrzeb pacjentów z zaburzeniami psychicznymi w zakresie szeroko rozumianych potrzeb psychospołecznych. Doktorantka w swoich badaniach podjęła się oceny potrzeb pacjentów psychiatrycznych oddziałów dziennych w powiązaniu z funkcjonowaniem społecznym i samopoczuciem psychicznym oraz zmianami zachodzącymi w tych obszarach w toku trwania interwencji terapeutycznych. Potrzeb pacjentów psychiatrycznych oddziałów dziennych oceniane były zarówno z punktu widzenia samych pacjentów jak i personelu oddziałów.

Materiałem źródłowym do opracowania niniejszej recenzji jest opracowany maszynopis dysertacji doktorskiej pt. „*Ocena potrzeb pacjentów psychiatrycznych oddziałów dziennych z punktu widzenia leczonych i personelu*” obejmujący 161 stron, w tym 37 zestawienia tabelaryczne, 50 rycin, 6 schematów i 144 pozycje piśmiennictwa. Praca została napisana w strukturze numerowanych rozdziałów, typowych dla rozpraw doktorskich, zawiera: wykaz stosowanych skrótów i akronimów, wstęp, założenia i cele pracy, metodologię badań, wyniki badań, dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, streszczenia w języku polskim i angielskim, spis tabel, spis rycin oraz załączniki prezentujące wykorzystywane w trakcie badań kwestionariusze.

Wstęp rozprawy doktorskiej składa się z kilku podrozdziałów, został ciekawie zredagowanych. We wstępie dokonano przeglądu piśmiennictwa dotyczącego potrzeb osób z

zaburzeniami psychicznymi. Doktorantka przedstawiła różne definicje i rodzaje potrzeb. Omówione zostały: Model potrzeb wg Abrahama Maslowa, Model potrzeb wg Henry'ego Murraya, Teoria potrzeb wg Virginii Henderson. W podrozdziale znaczenia i oceny potrzeb w psychiatrii Doktorantka przedstawia narzędzia badawcze (kwestionariusze) stosowane do oceny potrzeb pacjentów: Skalę Oceny Potrzeb Camberwell (CAN) oraz jej skróconą wersję Krótką Ocenę Potrzeb Camberwell (CANSAS).

Założenia i cele pracy zostały sformułowane poprawnie. Doktorantka przedstawia główny cel badawczy, którym była próba ocena potrzeb pacjentów psychiatrycznych oddziałów dziennych w powiązaniu z funkcjonowaniem społecznym i samopoczuciem psychicznym oraz zmianami zachodzącymi w tych obszarach w toku trwania interwencji terapeutycznych. Dlaczego „próba” a nie ocena? Doktorantka dokonała w swoich badaniach oceny, mniej lub bardziej udanej ale oceny. Nadto Doktorantka wyróżniła cztery cele szczegółowe nawiązujące do celu głównego. Doktorantka przedstawiła siedem hipotez badawczych nawiązujących do celów badania.

Badanie było badaniem kwestionariuszowym przeprowadzonym na grupie pacjentów leczonych w dwóch oddziałach dziennych ogólnopsychiatrycznych Szpitala Psychiatrycznego we Wrocławiu i w oddziale dziennym ogólnopsychiatrycznym Kliniki Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Kryteria włączenia i wykluczenia zostały przedstawione przejrzysto, jedynie sformułowanie „staż choroby” wydaje się niezręczny.

Badania pacjentów zostały przeprowadzone z użyciem właściwie wybranych narzędzi badawczych. Do oceny użyto: Autorskiego kwestionariusza danych socjodemograficznych i klinicznych; Krótkiej Oceny Potrzeb Camberwell (CANSAS); Skali Funkcjonowania Społecznego (SFS); Kwestionariusza Ogólnego Stanu Zdrowia (GHQ-12)

W rozdziale Metodologia badań Doktorantka szczegółowo omówiła każde ze wspomnianych narzędzi/kwestionariuszy.

Analiza statystyczna została przeprowadzona starannie z użyciem prawidłowo dobranych narzędzi.

Do badania włączono 110 pacjentów nowoprzyjętych do oddziałów dziennych, w tym 53 kobiety i 57 mężczyzn. Z tej grupy 29 respondentów (15 kobiet, 14 mężczyzn) nie wzięło udziału w drugim badaniu. Doktorantka podaje przyczyny i ogólną liczbę respondentów, którzy wypadli z badania. Brakuje jednak informacji ilu respondentów, z jakiej przyczyny nie wzięło udziału w drugim badaniu. Do drugiego badania w ostatnim tygodniu pobytu w oddziałach dziennych przystąpiło 81 respondentów, w tym 38 kobiet (47%) i 43 mężczyzn (53%).

Na oddziałach szpitalnych oceny potrzeb z punktu widzenia personelu dokonywali psycholodzy, którzy prowadzili zajęcia z poszczególnymi pacjentami, natomiast w oddziale klinicznym oceny dokonywali lekarze prowadzący pacjentów. Dlaczego we wszystkich oddziałach oceny potrzeb nie dokonywali psycholodzy bądź lekarze. Czy mogło to wpłynąć na uzyskane wyniki?

Doktorantka ze względu na małą reprezentatywność niektórych grup diagnostycznych wyodrębniła kategorie diagnostyczne: F20 – F29 schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe oraz F30 – F39 zaburzenia nastroju (afektywne), w tej grupie u wszystkich badanych rozpoznawano zaburzenie depresyjne. Pacjenci z pozostałymi zaburzeniami F40 – F48 zaburzeniami nerwicowymi oraz F60 – F69 z zaburzeniami osobowości i zachowania, ze względu na małą liczebność poszczególnych kategorii diagnostycznych zostali połączeni w jedną grupę i ich wyniki zaprezentowano jako pacjentów z inną chorobą. Doktorantka często w dysertacji używa pojęcia choroby zamiast powszechnie stosowanego w ICD – 10 terminu zaburzenia psychicznego.

Wyniki badań zostały zebrane w postaci tabelarycznej i na rycinach oraz zaopatrzone komentarzem. Przedstawienie wyników w formie graficznej wraz z ich opisem ułatwia czytelnikowi rozumienie przesłanek pracy doktorskiej.

Wyniki wskazują, że pacjenci po przyjęciu do oddziału dziennego identyfikują u siebie podobną liczbę potrzeb zaspokojonych i niezaspokojonych bez względu na zmienne socjodemograficzne. Liczba potrzeb zaspokojonych i niezaspokojonych nie różniła się u pacjentów przy uwzględnieniu zmiennych klinicznych. Personel oceniający potrzeby pacjentów identyfikował więcej potrzeb u mężczyzn niż u kobiet. Ogólna liczba potrzeb pacjentów, będących na utrzymaniu rodziny, z perspektywy personelu była istotnie wyższa niż pacjentów pracujących zawodowo. W ocenie pacjentów, wskazywali oni mniej potrzeb zaspokojonych i więcej niezaspokojonych, niż w ocenie personelu.

Pomimo, że oceny potrzeb z punktu widzenia personelu dokonywali psycholodzy lub lekarze w rozdziałach: wyniki, dyskusja, streszczenie wymieniani przez Doktorantkę są lekarze lub personel jako osoby dokonujące oceny potrzeb.

Autorka przedstawiła dyskusję, odnosząc uzyskane wyniki do piśmiennictwa, która dowodzi jej wiedzy w zakresie prowadzonych badań oraz umiejętności interpretacji wyników własnych w świetle aktualnych doniesień.

Bibliografia rozprawy doktorskiej jest bogata, zawiera 144 pozycje piśmiennictwa, sporządzona starannie, zgodnie z porządkiem cytowań. Doktorantka korzystała również z prac polskich badaczy, co świadczy o uważnym śledzeniu przez nią publikacji dotyczących badanego zagadnienia.

Recenzowana praca dokumentuje umiejętności Doktorantki samodzielnego rozwiązywania problemu naukowego i dowodzi, że jest przygotowana do prowadzenia prac badawczych.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska mgr pielęgniarstwa Doroty Blajerskiej spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm).

Wnioskuje do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Doktorantki Doroty Blajerskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. n. med. Przemysław Pacan
specjalista psychiatra
8773478